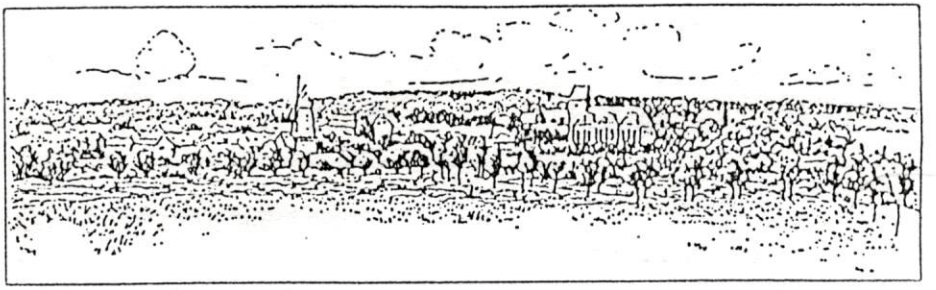

1996 No. 11

Lokalhistorisk Arkiv & Forening

INDHOLD:

Nyt fra arkivet	side 2
Nyt fra foreningen	side 2
Årsberetning fra foreningen	side 3
Årsberetning fra arkivet	side 4
Sommerturen	side 6
Nat-Stoffer	side 7

Præstø lokalhistoriske Arkiv

Bestyrelsen for
Præstø Lokalhistoriske Arkiv:

Ingrid Dall (formand)
Elsie Björklund (arkivleder)
Hans Olsen (kasserer)
Frits Fabricius (næstformand)
Lilli Henningsen
Marie Larsen
Søren Kæregård (komm. valgt)

KOMMENDE ARRANGEMENTER:

27. aug. 1996 kl. 19.30:
Styrelsesmøde.

7. nov. 1996 kl. 19.00:
"Julekortaften"

21. nov. 1996 kl. 19.00:
"Julekortaften"

Lokalhistorisk forening

Bestyrelsen for
Lokalhistorisk Forening:

Elsie Björklund (formand)
Anders Lydehøj (kasserer)
Steffen Lyng Sørensen (sekr.)
Hans Olsen
Ole Hansen

KOMMENDE ARRANGEMENTER:

8. okt. 1996 kl. 19.30:
Foredragsaften
(Nærmere om dette i
"Vores Annonceblad")

12. nov. 1996 kl. 19.30:
Foredragsaften
(Nærmere om dette i
"Vores Annonceblad")

UDGIVER:
Lokalhistorisk Arkiv og -Forening.
Redaktion:
Lilli Henningsen
Ingrid Dall

Har du stof til bladet,
modtages det med glæde!

Lokalhistorisk Forening
Generalforsamling 18.01.1996
Uddrag af formandens beretning

1995 var året, hvor vi fik tænkt meget over, hvad der skete i Danmark for 50 år siden, og det prægede da og så de arrangementer, der blev arrangeret i foråret. Da der fra anden side blev holdt hele 4 foredrag med tilknytning til 50-året for befrielsen, prøvede vi ikke på at fylde mere på.

Måske var det p.g.a. en vis mæthed af kultur, at Bevaringsforeningens tur d. 21. maj ikke tiltrak så mange. Det var synd, for vi havde en dejlig dag i Ringsted og omegn med Jens Sparre som den dygtige og betænksomme turleder.

Arkivets første arrangement var besøget i Allerslev kirke, hvor Lillian Bischoff fortalte om maleren Bodil Kaalunds udsmykning af kirken, og Knud Hansen fortalte om restaureringen af altertavlen. En fin aften.

Sommerturen d. 24. september gik ad Slagelse til, og vi var glade for den store tilslutning. Vi syntes, at der var stor interesse for både Trelleborg og Slagelse museum med alle de mange gamle sager, som netop vi "gamle" kunne huske fra en fjern fortid. Efter besøget i Sørbymagle kirke var der en utrolig engageret diskussion om det rimelige i at erstatte det gamle med nutidskunst.

Sidste besøg var Skovsgårds bageri, et nyoprettet bagerimuseum. Her blev tidsplanen ødelagt af mange meddelsomme guider, men vi kom da hjem til tiden.

Efteråret har budt på to foredrag: I oktober om "De polske Piger" med museumsinspktør Ove H. Nielsen fra Maribo, og i november om "Kongeborgen Vordingborg" med mag.art. Dorthe Wille-Jørgensen.

Bestyrelsen kan glæde sig over de trofaste og positive medlemmer, hvilket stor tilslutning til vore arrangementer viser. Det er jo det vigtigste, for uden opbakning kan ingen bestyrelse, den være sig nok så ivrig og energisk, få en forening til at leve og blomstre. Så jeg vil sige jer tak for, at vi igen kan se tilbage på et godt år.

ÅRSBERETNING 1995

Arkivets sjette år er nu afsluttet, og stadig udrettes der et stort arbejde i den frivillige ånd. Lokalefaciliteterne kan mærkes at være lidt stramme til tider, men dette er jo et tegn på de mange mennesker og den store aktivitet, der udføres her.

Registreringer foretages løbende både hvad angår indkomster, men ikke mindst alle de gamle arkivfonde, der lå i kælderen. Om disse kan vi nu næsten sige, at vi kan se bunden af stakken. Billeder går det også stærkt med, hvilket kan ses af, at stålskabet er fyldt til randen og yderligere plads til disse står for anskaffelse.

Erhardts billeder, en utrolig mængde, ja, her går det langsomt, men sikkert fremad, idet disse også registreres på EDB. Kirkebøger og andre lister tastes ligeledes på EDB. Arkibas, som er hovedsystemet, er så småt ved at komme i anvendelse, men stadig er der mange spørgsmål til, hvor hvorledes og hvordan man gør.
Lydbånd arbejdes der flittigt med, både hvad angår optagelse, men ikke mindst renskrivning af båndene.

I åbningstiden har vi mange besøgende, som bl.a. kommer for at få oplysninger til slægtsforskning.

Økonomien balancerer pænt i forhold til vort budget, og her har kommunen en væsentlig andel i form af tilskud, for at det hele kan løbe rundt. Dog kan det nævnes, at beløbet til kurser, registreringer m.v. bliver mindre, idet vi har valgt at forsikre inventar, personer og restaurering af arkivalier ved vand- og brandskade.

Arkivbladet, som udkommer 2-3 gange på et år, er et lille skrift, der belyser, hvad der sker i arkivet og foreningen, men som også bringer små historier og beretninger om tidligere tider i Præstø kommune. Der er mange positive tilbagemeldinger på dette blad.

Uddannelse er en vigtig del, for at det hele kan fungere. LASA afholder nogle kurser, og her møder vi flittigt op. Arkibas har både store og små brugerkurser, men her må vi lade økonomien råde og sende deltagere efter tur og økonomi.

I SLA årsmøderne deltager gerne flere, selv om arkivet kun giver tilskud til en person, det viser lidt om interessen for arkivet. Af nye kurser kan nævnes KIP, der betyder kildeindtastnings projekt. Her kan man få materiale stillet til rådighed for indtastning på EDB, og sende det indtastede til hoveddatabasen i Odense, hvorfra der ligeledes kan trækkes oplysninger vedrørende kirkebøger, folketællinger o.s.v.

Lokaleforholdene har jeg tidligere nævnt som værende lidt trange, hertil kan tilføjes, at vi nok heller ikke kan få dem bedre, idet både beliggenhed, besøgende og ikke mindst bibliotekets og dets personales venlige sind kommer arkivet til gode. En stor tak skal rettes til Fønss og hans medarbejdere.

Årsberetningen er udarbejdet af arkivets formand, Søren Laursen, og forkortet af redaktionen.

NEKROLOG

Lørdag den 18. maj døde arkivets formand, Søren Laursen.
Vi vidste alle, at Søren var syg, men med sin ukuelige livsvilje og store energi formåede han næsten til det sidste at deltage, i hvert fald åndeligt, i såvel arkivets som Lokalhistorisk Forenings arbejde.
Søren var kasserer i Lokalhistorisk Forening og deltog i generalforsamlingen i januar, hvor han veloplagt ledede vor traditionelle spørgeleg.
Så sent som 1. maj deltog Søren i 25-års jubilæet på sin arbejdsplads, KV Saft, Vallø, fint støttet af sin kone, Lene.
Sørens død har efterladt et stort savn hos os alle. Hans dygtige arbejde og kompetente indsigt i alle de funktioner, der bl.a. har med lokalhistorie at gøre, har været af meget stor værdi.
Vi ser med taknemlighed tilbage på hans virke blandt os. Vi er ham stor tak skyldig og vil bevare ham i vor erindring.
Et ære være Sørens minde.

Lokalhistorisk Forening og -Arkiv.

En god dag i København

Søndag d. 2. juni havde lokalhistorisk Forening indbudt til udflugt til København.
Vi synes vel alle, der bor i Præstø, at vi kender København ud og ind. Men vi 29, der var med på turen, hørte og så meget, vi ikke kendte.
Vi startede kl. 9 i solskin, og vejret artede sig pænt hele dagen. Første stop var Frihedsmuseet, som vi beså på egen hånd.
Derefter var der frokostpause, hvor vi nød de medbragte madpakker i de omkringliggende parker.
Kl. 12.30 mødtes vi ved Kastellets sydport, hvor vi blev modtaget af vor guide, kaptajn Torben Biebau, som veloplagt og smilende først gav os en redegørelse for kastellets historie, og derefter tog os på en rundtur i området. Vi var inde i et af de 2 krudthuse, som en overgang husede fangerne fra Bremerholm. Fangerne havde brændt fængslet ned og blev derefter anbragt i krudthuset, et solidt mustenshus uden vinduer og med en kraftig jerndør. 50-60 mand var anbragt i 2 etager. Mon ikke de var glade for at komme tilbage til Bremerholm? Stokbarakkerne i 2-3 etager var bolig for de menige soldater. I et værelse på ca. 12-14 kvm. boede en hel familie.
Næste punkt på programmet var et besøg i Kastelkirken, som virkede meget smuk, holdt i lyse farver og med et enkelt og temmelig nutidigt inventar. Men det har sin forklaring i, at englænderne efter erobringen i 1908 brugte inventaret til brændsel. De brugte for øvrigt kirken som hestestald. Idag er kirken sognekirke og bruges meget til bryllupper.
Til sidst var vi i Kastellets fængsel, hvor vi fik forevist de celler, som Struense og Brandt sad i, indtil de blev henrettede i 1772.
Så gik turen med bus til Rosenborg Slot, hvor den medbragte kaffe blev nydt på plænen i Kongens Have. Herefter beså vi de smukke rum med de danske kongers kronologisk samlinger. Vi sluttede rundturen med et besøg i skatkammeret i kælderen med den meget smukke udstilling af smykker og kronjuveler.
Det sidste besøg gjaldt Mindelunden i Ryvangen, hvor Steffen Lyng Sørensen ved begravelsespladsen for 106 modstandsfolk fortalte om baggrunden for Mindelundens oprettelse. Derefter gik vi en tur rundt i den meget smukke Mindelund, hvor der også er gravplads for 31 KZ-fanger og en mur med mindeplader for 151 modstandsfolk med ukendt gravsted. Vi sluttede af på

henrettelsespladsen, hvor Steffen kort og gribende fortalte om pladsens historie.

Kl. 18 var vi tilbage i Præstø igen efter en dag med mange gode indtryk. Tak til Elsie Björklund og Steffen Lyng Sørensen for den veltilrettelagte tur.

Arne Steinmeier

NAT-STOFFER

Til Præstø Lokalhistoriske Arkiv har fhv. politibetjent Frede Agerbo Rasmussen fortalt om sin tid fra ca. 1940-43 ved politiet her i Præstø.

Samtidig fortalte han om natbetjent Frederik Christoffersen, og den del af samtalen viderebringer vi her:

Frederik Christoffersen blev født i Kongsted i 1882 og døde i Præstø i 1959. Han boede i Adelgade.

Frederik Christoffersen, måske bedre kendt som "Nat-Stoffer", var ansat 40 år ved politiet i Præstø. Hvornår Frederik Christoffersen blev ansat, har Frede Rasmussen ikke kunnet finde frem til. Men Frede Rasmussen fortæller, at Frederik Christoffersen først var kusk hos Tolderlund. Han kørte med træ. Tolderlunds savskæreri lå. hvor Superland, FOG FRISKE FØDEVARER, ligger i dag.

Lønnen har nok været ret ringe, og sikkert af den grund søgte Frederik Christoffersen efter en annonce i avisen ind til politiet, som dengang var kommunalt.

Frede Rasmussen var CB-er, som efter enhedsloven af 1. april 1938, kom til at sortere under staten, ligesom politiet i øvrigt, men det brød Frederik Christoffersen sig ikke om. Det var for stort at repræsentere staten, syntes han. Han kunne bedre overse det, da det var Præstø Købstad på ca. 14-1500 indbyggere, han skulle repræsentere.

Frede Rasmussen ved ikke noget om, hvordan "Nat-Stoffers" arbejde var før 1949, for da var Frede Rasmussen en stor skoledreng, der sjældent kom til Præstø om aftenen. Men han har ladet sig fortælle, at Frederik Christoffersen ofte gik sammen med lygtetænder Pedersen. Gadebelysningen dengang bestod af gaslygter, som om aftenen blev tændt ved, at lygtetænderen med en stang med en krog skulle trække i en ring oppe i lampekuplen. Men undertiden havde lygtetænderen fået lidt rigeligt at drikke. Så kneb det med at finde ringen, men da kunne "Nat-Stoffer" altid hjælpe til.

Frede Rasmussens første møde med Frederik Christoffersen var på politigården i 1940 under en luftalarm. Dengang lå politigården i Adelgade på hjørnet over for kirken. Der var man om dagen, men om natten havde man lokaler i det gamle hotel "Samsø", der hvor nu "Bernhard" er.

Frederik Christoffersen fandt ingen grund til at patruljere, mens der var luftalarm, så da samledes man i stedet til en kop kaffe på politistationen.

Fra de år, som Frede Rasmussen gik sammen med Frederik Christoffersen, kan han berette mange sjove episoder.

Egentlig er kælenavnet "Nat-Stoffer" lidt forkert. Det er bedre med "Døgn-Stoffer", for han havde mange andre gøremål. Patruljering var næsten det mindste og mindst krævende arbejde.

"Nat-Stoffer" var bl.a. stævningsmand, skatteopkræver, pantefoged, fængselshjælpebetjent og trommeslager.

For at tage det sidste først: trommeslager. Hvis der var fisk på havnen, eller hvis de handlende i byen havde gode tilbud, lejede de Christoffersen, som så med sin tromme gik gennem byen og med passende mellemrum forkyndte det, han var blevet lejet til at udråbe.

Som stævningsmand havde han engang været ude på sydspidsen af Fed. Det havde han fået 2 kr. for. Det ar allerede dengang en latterlig betaling.

Frede Rasmussen beretter ligeledes om en episode, hvor Christoffersen skulle være retsvidne. Retten blev sat på dommerkontoret kl. 10. Sagen drejede sig om en mand, der ikke ville betale en bøde på 6 kr. for at have kørt uden cykellygte. "Nat-Stoffer" var træt efter en særlig hård aften og nats arbejde, så han sad og sov, ja, han kom til at snorke. Det opdagede dommeren, og han sagde bebrejdende: "Hr. Christoffersen. De er retsvidne. De skal høre alt, hvad der foregår her. Hvad talte vi om?" "Nat-Stoffer": "Ja, hvad talte vi om, hvad talte vi om. Vi talte om lidt af hvert". Men dommeren var lidt døv, og Christoffersen havde et ord, han altid brugte, når han skulle tale nedsættende om nogen. Han sagde: "Røvcyklist". Dommeren spurgte igen, hvad der var blevet talt om, og "Nat-Stoffer" svarede atter: "Vi talte om lidt af hvert" (og lavmælt: "Røvcyklist"). Den ordveksling gentog sig et par gange, før man gik videre i retsforhandlingerne.

"Nat-Stoffer" var et hjertensgodt menneske, der havde stor forståelse for de fattige i samfundet. Det gjaldt især, når han skulle være skatteopkræver og pantefoged. Han pantede aldrig, hvis han kunne slippe.

Også radiolicensen skulle han opkræve, og engang kom han ud til en familie i udkanten af Præstø. Det var til fattigfolk, han kom, og stort set det eneste

møbel, familien ejede, var en stor radiogrammofon. Licensen var denganag 15 kr. Familien havde aldrig betalt licens, selv om de havde haft "møblet" i 7 år. Det blev jo til mange penge dengang, over 100 kr., men "Nat-Stoffer" sagde: "Skal vi ikke bare sige, at I lige har fået radiogrammofonen nu". Så familien slap både for licens i 7 år og en bøde.

Ovre på Storeholm var stor mågekoloni. Her samlede man mågeæg, som blev solgt af havnefogeden på kajen ved havnen. "Stoffer" skulle gå til hånde og påse, at man betalte, men han "glemte" undertiden betalingen.

"Nat-Stoffer" skulle også gå til hånde ved auktionerne, som blev afholdt på Centralhotellet. De blev ledet af politiassistent Johansen, som blev kaldt "Smukke", fordi han altid mødte op så ren og nystrøget og med rene negle og var meget overlegen.

Mange mennesker her i Præstø havde øgenavne eller kælenavne, om man vil.

En blev kaldt "Mappen", han var kommunekasserer, og ham havde "Nat-Stoffer" ikke det bedste forhold til, fordi kassereren havde en aggressiv måde at være på over for mindre gode betalere.

En anden blev kaldt "Baron-Nat-Og-Dat". Han kørte, som den eneste, sin taxa både nat og dag og opførte sig som en baron. Når arresten var fyldt op med diverse gæster, blev "Baron-Nat-Og-Dat" hyret til at køre fulderikkerne hjem, dvs. undertiden blev de blot af "Nat-Stoffer" ledsaget ud til Østerbro. Her lå altid om sommeren store høstakke, som kom i land fra bl.a. Storeholm. "Nat-Stoffer" var en lille tæt mand, men bomstærk. Når han nåede til de store høstakke, læssede han fulderikkerne af her, ofte ledsaget af nogle gode klø. Det hørte med.

Men, hvis der var plads i arresten til en overnatning dér, sørgede "Nat-Stoffer" altid for, at folk blev lukket ud så tidligt om morgenen, at de kunne nå at komme på arbejde i rette tid.

Alle værtshuse skulle lukke kl. 23, men man havde en stiltiende aftale om, at de på skift holdt længere åbent. Men kom "Stoffer" til et værtshus, hvor der skulle være lukket, men hvor der endnu sad nogen, tog han bare bord, stol og gæst og bar det hele udenfor.

Men ingen tog det fortrydeligt op. Næste dag var alle lige gode venner igen. Frederik Christoffersen var en respekteret mand, og hans ord blev efterlevet.

Frede Rasmussen husker en episode, hvor arresten var fyldt op. Så måtte man have fat i "Baron-Nat-Og-Dag". Men den fulde kunne ikke "huske", hvor han boede, før han havde fået et par øretæver af "Nat-Stoffer". Da man nåede hjem med manden, bar han så tydeligt præg af "Stoffers" håndtering, at konen knapt genkendte ham, men hun inviterede dog alle ind på en tår kaffe, og hver gang, hun gik fra stuen til køkkenet, passerede hun manden, der sad ved kakkelovnen ved køkkendøren, og så fik han også nogle rap af hende. Det var pinligt, men det havde sin virkning på manden, som derefter blev ret så skikkelig.

Om dagen var "Stoffer" hjælpefængselsbetjent hos arrestforvalter Brondbjerg. Vagn Bro var politimester i samme tidsrum, og som mange nok husker, var Vagn Bro meget nidkær mht. mørklægning. Det var "Stoffer" også. Hvis han på sin natpatruljering så lys slippe ud, bankede han på ruden. Så vidste folk besked, og miseren kunne ofte afhjælpes ved at stille en potteplante hen. Undertiden hjalp "Stoffer" selv med.

Frede Rasmussen slutter sin beretning med at understrege, at Frederik Christoffersen var et yderst elskværdigt og dejligt menneske, der altid var parat til at hjælpe.

STEMNINGSBILLEDE FRA TUBÆK Å